

Jeffrey D. Sachs Columbia Üniversitesi'nde Sürdürülebilir Kalkınma Profesörü, Sağlık Politikası ve Yönetimi Profesörü ve Dünya Enstitüsü Direktörüdür. Ayrıca Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne Milenyum Kalkınma Hedefleri konusunda Özel Danışmanlık yapmaktadır.

Prof. JEFFREY D. SACHS

Geleceği yazmak

Çevre felaketleri; kısmen ormanların yok edilmesi, sahil erozyonu, yoğun kirlilik, dünyanın iklimini değiştiren ve okyanusları asitleştiren sera gazı emisyonları gibi insani eylemlerden kaynaklanmaları sebebiyle giderek sıklaşıyor. Yakın zamana kadar geleceğin tehlikesi olarak tanımlanan iklim değişikliği gibi musibetler artık şimdiki zamana ait net tehlikeler.

Gelecek küresel ekonomiye neler getirecek? Bugünün yoksul ülkeleri, daha zengin ülkelere yetişmek için teknolojilerle yarışırken yaşam standartları tüm dünyada artacak mı? Yoksa biz açgözlülük ve yozlaşma yüzünden hayati kaynakları tüketip, insan sağlığının bağlı olduğu doğal ortamı bozdukça refah ellerimizin arasından kayıp gidecek mi? İnsanlığın önünde harabeye dönmüş bir dünya yerine, bir refah dünyası kurmaktan daha büyük güçlük yok.

İki olası sonu olan bir roman gibi, bizimki de bu yeni yüzyılda yazılması gereken bir hikâye. Refahın yayılması ya da çökmesi konusunda kaçınılmaz bir şey yok. Biz kabul etsek de etmesek de gelecek sadece bir tahmin değil, insan tercihlerine dayalı bir mesele.

Avrupa'da ve ABD'de devam eden ekonomik krize rağmen, gelişmekte olan dünya, hızlı ekonomik büyüme döneminden geçiyor. Uluslararası Para Fonu gelişmiş ekonomilerin 2013 yılında sadece %1,5 oranında büyüyeceğini, gelişmekte olan ülkelerde ise büyüme oranının %5,6'ya varacağını tahmin ediyor. Bugün alanının öncüsü haline gelmiş olan Asya'nın gelişme aşamasındaki ekonomilerinin %7,2 oranında büyümesi ve Sahraaltı Afrika'sındaki verimin %5,7 oranında yükselmesi bekleniyor.

İNSAN ÇAĞI

Olan bitenler etkili ve net. Bir zamanlar sadece zengin ülkelerde bulunan teknolojiler artık tüm dünyaya ait. Örneğin, Sahraaltı Afrika'sındaki mobil telefon kapsama alanı 20 yıl önceki sıfıra yakın abone sayısından bugün yaklaşık 700 milyona ulaştı. Ve bu telefonlar bankacılık, sağlık hizmeti, eğitim, iş, devlet hizmetleriyle eğlence gibi alanlardan yoksulların da yararlanmasını sağlıyor. Birkaç yıl içinde, dünya nüfusunun büyük bölümü geniş bantlı kablosuz erişim imkânına sahip olacak.

Ancak başka bir gerçek daha var. Geçen yıl, ABD'de yaşanan en sıcak yıl oldu. Kuraklık, Orta Batı'nın tahıl ambarı eyaletleri ve büyük ovalar dâhil

ABD kentlerinin yaklaşık %60'ında sıkıntı yarattı. Ekim ayında, olağanüstü bir "kasırga" New Jersey civarındaki Atlantik sahilini vurarak yaklaşık 60 milyar dolar zarara yol açtı. Sel, kuraklık, ısı dalgaları, sert fırtınalar, büyük orman yangınları gibi iklim sorunları da 2012 yılında Çin, Avustralya, Güneydoğu Asya, Karayipler ve Afrika'nın Sahel bölgesi gibi dünyanın geri kalan birçok yerini kasıp kavurdu.

Bu çevre felaketleri; kısmen ormanların yok edilmesi, sahil erozyonu, yoğun kirlilik dünyanın iklimini değiştiren ve okyanusları asitleştiren sera gazı emisyonları gibi insani eylemlerden kaynaklanmaları sebebiyle giderek sıklaşıyor. Yakın zamana kadar geleceğin tehlikesi olarak tanımlanan iklim değişikliği gibi musibetler artık şimdiki zamana ait net tehlikeler. Bilim insanları bizim çağımıza bir isim bile verdi: İnsanlığın (Yunancada anthropos) gezegendeki ekosistemleri önemli oranda etkilediği İnsan Çağı (Anthropocene).

Bizim en büyük sorunumuz da işte burada; refah yolunu mu yoksa yıkım yolunu mu tercih edeceğimizi belirleyen şey. Hızla büyüyen gelişmekte olan ülkeler bugünün zengin ülkelerinin geçtiği ekonomik büyüme yolunu izleyemez. Bunu denerlerse, dünya ekonomisi gezegeni güvenli çalışma koşullarının dışına atar. Sıcaklıklar artar, fırtınalar sertleşir, okyanuslar daha da asitlenir ve türlerin yaşam alanları yok edildiği için çoğunun soyu tükenir.

İnsanlığın kesin bir tercihle karşı karşıya olması gibi basit bir gerçek söz konusu. Eğer dünya ekonomisinin mevcut büyüme modelleri devam ederse, sonumuz ekolojik felaket olur. Eğer dünya ekonomisi yeni bir büyüme modeli benimserse (akıllı telefon, geniş bant, hassas tarım ve güneş enerjisi gibi gelişmiş teknolojileri kullanan bir model) bir taraftan gezegeni kurtarırken öbür taraftan refahı yayabiliriz.

UZUN VADELİ REFAHIN YOLU

Bugünün büyüme modeline "aynı tas aynı hamam" seçeneği adını veriyorum. Akıllı teknoloji büyüme modeli ise tersine, sürdürülebilir kalkınma seçeneğini oluşturur. "Aynı tas aynı hamam" seçeneği bir süre işe yarayabilir ama sonu hüsranla biter, sürdürülebilir kalkınma yolu ise uzun vadeli refaha götürebilir.

O halde, mutlu son yazmak için ne gerekli? Öncelikle, küresel bir toplum olarak yapmamız gereken bir tercih olduğunu kavramalıyız. "Aynı tas aynı hamam" seçeneği konforludur. Bunu anladığımızı sanıyoruz. Ama yeterince iyi değil, çünkü mevcut yörüngemizde, kısa vadeli refah gelecekte çok sayıda krize mal olur.

İkinci olarak, elimizdeki güçlü yeni aletlerin ve teknolojilerin değerini bilmeliyiz. Bilgisayar, uydu haritacılığı, görüntü işleme, uzman sistemler gibi gelişmiş bilgi teknolojileri yardımıyla artık çevreye daha az zarar vererek daha fazla ürün yetiştirebiliriz. Zenginlerin olduğu kadar yoksulların da sağlığını koruyabiliriz, sera gazı emisyonlarını azaltarak daha fazla elektrik dağıtabiliriz. Kentleşmeyle birlikte gelecek yıllarda nüfus milyarlarla artarken bile, şehirlerimizi daha yaşanabilir ve daha sağlıklı hale getirebiliriz.

Üçüncü olarak, gelecek yıllar için bir taraftan gezegeni korurken diğer taraftan refahı yaymak ve halk sağlığını geliştirmek için cesur hedefler önümüze koymalıyız. 50 yıl önce, ABD Başkanı John F. Kennedy, kolay olduğu için değil zor olduğu için, yapabileceğimizin en iyisini ortaya çıkardığı için aya gitmemiz gerektiğini söylüyordu. Bizim neslimiz için de sürdürülebilir kalkınma, kalabalık ve tehlike altındaki gezegenimizde sürdürülebilir refaha giden yolu açmak için yaratıcılığımızı ve insani değerlerimizi kullanmaya bizi teşvik eden bir hedefimiz var.

Birleşmiş Milletler (BM) Genel Sekreteri Ban Ki-moon bu amaca ulaşma yolunda dünyadaki deneyimi seferber etmemi benden isteyince onur ve gurur duydum. Üniversiteler, işletmeler, sivil toplum kuruluşları ve özellikle dünyanın genç nüfusu dâhil toplumumuzdaki en güçlü yetenekler bu zorluğun üstesinden gelmeye hazır ve BM'nin yeni Sürdürülebilir Kalkınma Çözümleri Ağı'na katılıyor. Önümüzdeki aylarda ve yıllarda, bu liderler refah içinde sürdürülebilir bir küresel toplumla ilgili vizyonlarını paylaşacak.

Bilim insanlarına göre dünyayı öylesine hor kullandık ki "İnsan Çağı" denen yeni bir jeolojik zamanın başlamasına sebep olduk! Sonrası mı? Kıyamet…

